

Reykjavík 24.10.2007

Skipulags- og byggingarsvið Reykjavíkur
Borgartúni 3
105 Reykjavík

Efni: Umsögn Skógræktarfélags Reykjavíkur við tillögu að nýju deiliskipulagi, athafnasvæði A3, á Hólmsheiði 2007

Stjórn Skógræktarfélags Reykjavíkur hefur frá síðasta vori rætt fyrirhugaðar byggingarframkvæmdir á Hólmsheiði allt frá því að henni bárust fregnir af þeim í fjölmiðlum og m.a. komið áhyggjum sínum af þessum fyrirætlunum á framfæri við skipulagsyfirlögd með óformlegum hætti. Skógræktarfélag Reykjavíkur er sjálfstætt starfandi áhugamannafélag um skógrækt í Reykjavík, með um 1200 félaga innan sinna vébanda. Að félagatölu er Skógræktarfélag Reykjavíkur fjölmennast meðal frjálsra félagasamtaka á sviði umhverfismála í Reykjavík, og þannig hefur það verið allt frá því félagið var endurstofnað árið 1946. Hlutverk þess er að efla skógrækt og skógræktaráhuga í Reykjavík. Ennfremur er hlutverk þess að vinna að skógrækt, trjárækt og landbótum fyrir almenning í Reykjavík og víðar á höfuðborgarsvæðinu. Vill félagið með því stuðla að bættu samspili og lífsskilyrðum manna, dýra og gróðurs. Í ljósi þessa álitur stjórn félagsins það skyldu sína að standa vörð um borgarskóga Reykvíkinga, ekki síst þá skóga sem félagið hefur sjálft annast ræktun á, sem á við í tilviki skóga á fyrirhuguðu athafnasvæði á Hólmsheiði.

Fimmtudaginn 2. október, 2007 kynnti Skipulags- og byggingarsvið Reykjavíkurborgar stjórn Skógræktarfélags Reykjavíkur með ítarlegum hætti auglýstar skipulagstillögur og aðdraganda þeirra, allt frá því að fyrstu hugmyndir voru lagðar fram í Aðalskipulagi Reykjavíkur sem samþykktar voru árið 1984. Eftir vandaðar umræður samþykkti stjórn eftirfarandi ályktun.

Stjórn Skógræktarfélags Reykjavíkur leggst alfarið gegn þessum skipulagstillögum og skorar á borgarstjórn Reykjavíkur að endurskoða Aðalskipulagið frá grunni með þá hugsun að leiðarljósi að finna aðrar lausnir á þróun borgarinnar en að ganga á það verðmæta útivistarsvæði sem skógi vaxnar Austurheiðarnar er fyrir borgarbúa.

Margt mælir gegn þessum framkvæmdum en eðli málsins samkvæmt byggir stjórn Skógræktarfélags Reykjavíkur afstöðu sína einkum á þeirri miklu skógræðslu sem fram hefur farið á Austurheiðunum frá miðjum níunda áratugnum, en hún hefur verið unnin í nánú samstarfi Reykjavíkurborgar og Skógræktarfélagsins. Það svæði sem nú er til meðferðar eru 170 hektarar að flatarmáli og er svæðið fullgróðursett trjám. Á þessu svæði hefur ræktun tekist framar björtustu vonum og er uppvaxandi skógur þar afar fallegur og í örum vexti. Ísland er eitt skógfátækasta land í heimi, en skógar landsins gegna engu að síður mikilvægu hlutverk fyrir almenning, því skóglendi er meðal vinsælustu útivistarsvæða. Því er enn meiri skaði en ella af því að fórna því takmarkaða skóglendi sem er að finna innan Reykjavíkur undir iðnaðar- og athafnasvæði. Skógurinn er ennfremur hluti af fallegru umgjörð um borgina. Eftirfarandi ástæður vega þyngst í framangreindri afstöðu stjórnar Skógræktarfélags Reykjavíkur:

- Skógrækt á þessu svæði var á engan hátt tilviljanakennd heldur unnin af Skógræktarfélagi

Reykjavíkur undir yfirstjórn embættis Borgarverkfræðings sem er nú heitir Framkvæmdasvið og Umhverfissvið Reykjavíkurborgar. Þó svo að þessi 170 hektara reitur hafi þá verið afmarkaður sem hugsanlegt framtíðarbyggingarsvæði á Aðalskipulagi frá 1984 var á þeim tíma mikil gagnrýni á skipulagningu svæðisins bæði vegna sprunguhættu en einnig með sjónarmið náttúruverndar og vatnsverndar að leiðarljósi. Því virðist hafa verið gengið út frá því að aðeins væri tímaspursmál hvenær þessum hluta Aðalskipulags yrði breytt eins og þessi umfangsmikla, metnaðarfulla og stýrða borgarskógrækt ber með sér.

- Í rúm 20 ár hefur mjög stór hluti reykvískra ungmenna í Vinnuskóla Reykjavíkur og hjá Skógræktarfélagi Reykjavíkur unnið í sumarvinnu við þessa skógræðslu og öðluðust ungmennin þar verðmæta undirstöðuþekkingu í ræktun og náttúrufræði. Auk þess hafa reykvísk skólabörn, í tengslum við verkefnið „Skólaskóga“ á árunum 1989-94 gróðursett tré á svæðinu. Sú félagslega aðgerð að virkja ungmenni borgarinnar til starfa í að rækta upp örfoka landið umhverfis borgina sameinaði hóflega vinnu, góðan félagsskap, fræðslu og háleitt ræktunar- og hugsjónastarf. Ungu fólkinu var á sínum tíma talið trú um, að þarna myndi með tímanum vaxa upp skógur til skjóls og prýði sem þau og afkomendur þeirra gætu síðar notið. Fáar þjóðir geta státað af því að unglingar eigi þátt í svo umfangsmikilli skógrækt kringum höfuðborg sína. Til viðbótar skógræktinni hafa verið lagðir göngustígar í tugi kílómetra. Það er stórmerk félagsleg aðgerð sem mætti skrifa um langt mál og er orðin fyrirmynd í öðrum Evrópulöndum. Menn skyldu fara varlega í að eyðileggja þann ávinning til þess eins að rýma fyrir iðnaðarstarfsemi. Bakslagið fyrir félagsauð Reykvíkinga verður þungt þegar almenningur upplifir að verið sé að fórna skóginum í miðri pólitískri umræðu um hvert skuli stefna í þróun samfélags okkar.

- Fórnarkostnaður þessa skipulags, ef af verður, er mikill. Þar fer saman soun á miklum vinnukostnaði ungmenna og eyðing um hálfar milljón trjáplantna, sem ekki verða metinn til fjár á mælikvarða fasteignáútreikninga. Því má bæta við að þar sem jarðvegur er afar grýttur verður óvinnandi vegur að flytja trjáplöntur til af svæðinu. Gera má því skóna að flestar plönturnar muni því fara forgörðum við framkvæmdirnar. „Græni trefillinn“ sem fólgin er í skógi í útjöðrum byggðar í höfuðborginni er því ekki „færanlegur“.

- Í kynningu þeirri sem stjórn Skógræktarfélag Reykjavíkur fékk var lögð mikil áhersla á að það skipulag sem nú er í kynningu tæki mið af því skóglendi sem vaxið hefur upp og leitaðist við að samtvinna það við hönnun svæðisins. Stjórn skógræktarfélagssins telur lofsvert að þessi hugsun hafi vægi í skipulagsvinnu borgarinnar. Stjórn skógræktarfélagssins kemst þó að þeirri niðurstöðu að eyðilegging svæðisins með hliðsjón af skógræktarsjónarmiðum sé nánast alger. Byggir stjórn félagsins þá skoðun á rýni í skipulagstillöguna, en einnig á fyrri reynslu, svo sem í Ártúnsholti og Grafarholti, þar sem svipuð loforð voru gefin um að „taka beri sérstakt tillit til trjágróðurs“. Þrátt fyrir áþekk fyrirheit varð eftirfylgni af hálfu þar til bæra borgaryfirvalda sára lítil og eyðilegging ræktunarinnar nánast alger.

- Það veldur stjórn Skógræktarfélagss Reykjavíkur ekki síður áhyggjum að kynningin leiðir gagnert til þeirrar niðurstöðu, þó ósögð sé, að þessi framkvæmd sé aðeins upphafið að því að leggja Austurheiðarnar allar undir byggingarframkvæmdir á næstu árum og áratugum, samkvæmt þeirri aðferð að sneiða af eina landspildu í einu uns allt er upp urið. Stjórn Skógræktarfélagssins mælir því eindregið með heildarendurskoðun á Aðalskipulagi fyrir svæðið. Það er sérlega brýnt að Stór-Reykjavíkursvæðið verði ein skipulagsheild en ekki margar bútalausnir sem markast af sögulegum ástæðum og jarðamörkum frá upphafi byggðar þegar hlunnindanýting réð för.

- Vatnsvernd og skógrækt fara vel saman eins og glöggt sést af starfinu í Heiðmörk. Skógur dregur betur úr yfirborðsrennsli mengaðs jarðvatns en annar gróður, svo ekki sé talað um röskuð athafnasvæði eða steinsteypar iðnaðarbyggðir og malbikuð bifreiðastæði. Skógur nýtist betur til þess að tryggja vatnsvernd en s.k. „settjarnir“. Skorar stjórn Skógræktarfélags Reykjavíkur á borgarstjórn að láta fara fram vandað umhverfis- og áhættumat með hliðsjón af vatnsvernd. Áhættumat er sérstaklega mikilvægt með hliðsjón af því að umrætt svæði er sprungið mjög og stefna sprungna er öll í átt inn á vatnstökusvæði borgarinnar og (eða) í farveg Hólmsár (sem síðan rennur í Elliðavatn og þaðan í Elliðaárnar). Ekki er vitað til þess að sjálfstæð greining á þessu máli hafi farið fram.

- Snjóbinding og vindhefting er óumdeilanlega mikilvirk í svo miklu skóglendi. Skjólið sem skógurinn gefur er ekki bara staðbundið heldur nýtur öll borgarbyggðin góðs af skjólinu, m.a. er talið að skógurinn geti dregið verulega úr húshitunarkostnaði. Þetta skjól mun aukast eftir því sem trén hækka.

- Skógeyðing í heiminum er talin valda fimmtungi af árlegri losun gróðurhúsalofttegunda af mannavöldum út í andrúmsloftið. Varlega má áætla að skógur á umræddum 170 hekturum bindi árlega 4,4 tonn af koldíoxíði (CO₂) á hektara á ári a.m.k. næstu öldina, eða samtals 750 tonnum CO₂ á ári. En verði skógi á þessum 170 hekturum eytt, samsvarar það losun á um 13.400 tonnum CO₂ og er það losun sem koma þyrfti til frádráttar losunarheimildum í bókhaldi Íslands gagnvart Kýótósamningnum og loftslagssamningi Sameinuðu þjóðanna. Auk þess væri komið í veg fyrir áframhaldandi bindingu þessa skóglendis sem gæti á næstu áratugum bundið 61.500 tonn CO₂ til viðbótar. Með eyðingu skóganna á Hólmsheiði eyðist flatarmál sem samsvarar verulegum hluta af árlegri gróðursetningu skóga á Íslandi. Og ef marka má fyrrnefnda kynningu, er þar aðeins um að ræða upphafið á stórfelldari eyðingu skóga á Austurheiðunum.

Lokaorð.

- *Stjórn Skógræktarfélags Reykjavíkur skorar á borgarstjórn að gera heildarendurskoðun á Aðalskipulagi fyrir Austurheiðarnar sem taki meira tillit til félagslegs- og umhverfisgildis skógarins. Heildarskoðun á rétt á sér í ljósi gjörbreyttra landgæða á Austurheiðunum og krafa borgarbúa um útivist og nútíma lífsgæði.*

- *Stjórn Skógræktarfélags Reykjavíkur leggur til að stjórnendur borgarinnar gefi sér nauðsynlegan tíma til að endurskoða umrætt deiliskipulag á Austurheiðunum. Þar til því er lokið ber að leggja til hliðar frekari vinnu eða ákvarðanir um umrætt deiliskipulag á Hólmsheiði.*

- *Stjórnin óskar einlæglega eftir sátt um framkvæmdir í skóglendi Austurheiðanna. Stjórnin lítur þó á það sem skyldu sína við félagsmenn og íbúa Reykjavíkur að stuðla að verndum og viðhaldi skóglenda borgarinnar.*

Skógræktarfélagið varar borgaryfirvöld við óafturkræfum skaða og við því að fremja skemmdarverk á borgarskógum Reykvikinga. Býðst stjórn félagsins til að taka þátt í samráðsfundum með borgaryfirvöldum við endurskoðun skipulags svæðisins.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar Skógræktarfélags Reykjavíkur

Helgi Gíslason framkvæmdastjóri

Afrit sent til: borgarfulltrúa, Umhverfisstjórn Reykjavíkur og fjölmiðla